

Zlatko Ćesić*
Milan Šutić**

SIVE ZONE KOD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU NASTALU NALETOM VOZILA NA DIVLJAČ – *DE LEGE LATA I DE LEGE FERENDA*

Sažetak

Porast broja motornih vozila i sve veća mreža prometnica neminovno za sobom povlače porast šteta nastalih naletom vozila na divljač. Postojeće normativno uređenje lovoovlaštenike *ab initio* stavlja u kudikamo bolji procesnopravni i materijalnopravni položaj nego što je to bilo posrijedi kod zakonskih rješenja koja su prethodila sada vrijedećem, a vozače, *argumentum a contrario*, u nepovoljniji i zahtjevniji procesnopravni i materijalnopravni položaj. Zakonodavac brojne sive zone prepušta sudovima koji bi u takvim okolnostima trebali tumačiti nejasne odredbe i popunjavati pravne praznine. U ovome radu autori su nastojali utvrditi koje su to sive zone izvanugovorne odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač i predložiti moguća normativna rješenja *de lege ferenda* za njihovo otklanjanje.

Ključne riječi: odgovornost za štetu nastalu naletom vozila na divljač, divljač, lovište, javna cesta, normativno uređenje, subjektivna odgovornost za štetu, pretpostavke odgovornosti

1. O pravnom statusu divljači, lovišta i javnih cesta

1.1. Divljač

Novi Zakon o lovstvu iz 2018. (dalje ZL 2018.) u čl. 3. st. 1. označava divljač kao dobro od interesa za Republiku Hrvatsku koje ima njezinu osobitu zaštitu. Koje se životinjske vrste smatraju krupnom i sitnom divljači izrijekom je propisano odredbom čl. 9. ZL-a 2018.

Prema čl. 4. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, dobra od interesa za Republiku Hrvatsku definirana su kao stvari za koje je na temelju Ustava posebnim zakonom određeno da su dobra od njezinog interesa pa imaju njezinu osobitu

* doc. dr. sc. Zlatko Ćesić, Libertas međunarodno sveučilište, zcesic@libertas.hr

** Milan Šutić, mag. iur

zaštitu, a nisu opća dobra, pa su sposobne biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava. Dobro od interesa za Republiku Hrvatsku širi je pojam od općeg dobra, jer u statusu dobara od interesa za Republiku Hrvatsku mogu biti opća dobra, javna dobra u općoj uporabi, javna dobra u javnoj uporabi, kao i ostale stvari u običnom stvarnopravnom režimu (Jug, pristup 2021). Jedina razlika kod takvih stvari odnosi se na posebnu pravnu regulativu o uporabi, korištenju i pravima na njima.

Samim tim što je odredbom ZL-a 2018. propisano da se radi o dobru od interesa za Republiku Hrvatsku, divljač nije javno dobro. Iako nije opće dobro, divljač nije u vlasničkom režimu, odnosno potpada pod nevlasnički režim (*res nullius*), jer Zakonom nije propisano drukčije (Jelušić, pristup 2021).

1.2. Lovište

Prema definiciji sadržanoj u čl. 4. t. 10. ZL-a 2018., lovište je određena površina zemljišta koja je zaokružena prirodna cjelina u kojoj postoje ekološki i drugi uvjeti za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. U čl. 3. st. 2. ZL-a 2018. utvrđuje se da je ustanovljenje lovišta u interesu Republike Hrvatske. Tom se odredbom, radi osiguranja zaštite divljači kao dobra od interesa za Republiku Hrvatsku, uspostavlja poseban pravni režim u odnosu na zemljišta koja u posebnom postupku budu proglašena lovištem. Osim toga, na površini lovišta može postojati i šuma koja je odredbom čl. 52. st. 1. Ustava Republike Hrvatske i odredbom čl. 2. st. 1. Zakona o šumama (Pichler, 2019) *expressis verbis* određena dobrom od interesa za Republiku Hrvatsku i uživa njezinu osobitu zaštitu.

Za razliku od divljači koja je po pravnom statusu dobro od interesa za Republiku Hrvatsku koje potpada pod nevlasnički režim (čl. 3. st. 1. ZL-a), lovište je zemljište na kojem se uspostavlja poseban pravni režim u interesu Republike Hrvatske (čl. 3. st. 2. ZL-a). Takva zakonska mogućnost vlasničkopravnog ograničenja proizlazi iz čl. 16. Ustava Republike Hrvatske.¹ Dakle, ustanovljenjem lovišta ne mijenja se vlasničkopravni režim zemljišta na kojem je ono ustanovljeno, ali se, u cilju učinkovitijeg gospodarenja lovištem u korist nositelja prava lova, uspostavlja poseban režim u odnosu na vršenje vlasničkih ovlaštenja. Praktično se uspostavljaju dva različita prava na istom objektu koja mogu međusobno konkurirati. Međutim, dok pravo vlasništva zemljišta, u pravilu, ne utječe na pravo lova, ovlaštenje osobe da se koristi pravom lova podvrgava vlasnika ograničenjima vlasničkih ovlaštenja (Pichler, 2019: 486).

ZL 2018. je propisao naknadu vlasnicima zemljišta bez prava lova za ograničenja kojima su podvrgnuti posebnom zakonskom regulacijom.² Pravo na naknadu vlasni-

¹ Čl. 16. Ustava Republike Hrvatske određuje da se slobode i prava mogu ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje. Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u pojedinom slučaju.

² U čl. 19. ZL-a 2018. određuje se da se vlasniku zemljišta bez prava lova određuje naknada za ograničenja kojima je podvrgnut u ostvarivanju prava lova drugih osoba. Kriterije za određivanje i

ku stvari koji je podvrgnut ograničenjima u odnosu na tu stvar proizlazi i iz čl. 52. st. 2. Ustava Republike Hrvatske te čl. 33. st. 3. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima koji je u tom slučaju *lex generalis*. Na površini lovišta može postojati i šuma koja je Zakonom o šumama isto tako određena dobrom od interesa za Republiku Hrvatsku i uživa njezinu osobitu zaštitu.

1.3. Javne ceste

Zakon o cestama (dalje: ZC) u čl. 2. st. 1. t. 1. javne ceste definira kao ceste razvrstane kao javne ceste sukladno njegovim odredbama koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim Zakonom i drugim propisima.³ Javne ceste se, ovisno o njihovom društvenom, prometnom i gospodarskom značenju razvrstavaju u autoceste te državne, lokalne i županijske ceste (čl. 6. st. 1. ZC-a) u skladu s Odlukom o razvrstavanju javnih cesta koja se donosi temeljem Uredbe o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta (čl. 7. st. 1. i 2. ZC-a).

Različito od divljači koja je po pravnom statusu dobro od interesa za Republiku Hrvatsku koje nije u vlasničkom režimu (čl. 3. st. 1. ZL-a) te lovišta kao zemljišta na kojem se uspostavlja poseban pravni režim u interesu Republike Hrvatske (čl. 3. st. 2. ZL-a), javne ceste su po svom pravnom statusu javna dobra u općoj uporabi u vlasništvu Republike Hrvatske i iz njezinog se vlasništva ne mogu otuđiti niti se na njima mogu stjecati stvarna prava osim u slučajevima propisanim Zakonom (čl. 3. st. 1. i 2. ZC-a).

Na javnim se cestama mogu osnovati pravo služnosti i pravo građenja radi izgradnje komunalnih, vodnih i energetskih građevina i građevina elektroničkih komunikacija i povezane opreme, na način propisan Zakonom, a cestovno se zemljište može dati na korištenje radi obavljanja pratećih djelatnosti, primjerice ugostiteljstva, trgovine i slično, također na način propisan Zakonom (čl. 3. st. 3. i 4. ZC-a).

Javna cesta postaje javno dobro u općoj uporabi pravomoćnošću uporabne dozvole, odnosno izdavanjem drugog akta na temelju kojeg je dopuštena uporaba građevine sukladno posebnom propisu (čl. 3. st. 5. ZC-a). Upisuje se u zemljišne knjige na temelju pravomoćne uporabne dozvole kao javno dobro u općoj uporabi i kao neotuđivo vlasništvo Republike Hrvatske, uz upis Hrvatskih autocesta d.o.o. kao pravne osobe ovlaštene upravljati autocestama, Hrvatskih cesta d.o.o. kao pravne osobe ovlaštene upravljati državnim cestama i županijske uprave za ceste kao pravne osobe ovlaštene upravljati županijskim i lokalnim cestama (čl. 3. st. 6. ZC-a). Pravo

---

raspored naknade daje čl. 31. ZL-a 2018., određujući da vlasnik zemljišta bez prava lova ima pravo na 10 % sredstava od naknade za pravo lova, razmjerno površini koja je obuhvaćena lovištem za koje se uplaćuje naknada za pravo lova, preko proračuna županija i Grada Zagreba, na čijem je području ustanovljeno lovište. Čl. 41. st. 3. ZL-a 2018. određuje da vlasnik zemljišta bez prava lova ima pravo u tom omjeru i na sredstva naknade za koncesiju prava lova.

³ O tome koji su dijelovi javne ceste vidi čl. 7. ZC-a.

služnosti i pravo građenja na javnoj cesti te koncesija na javnoj cesti upisuju se u zemljišne knjige sukladno Zakonu o zemljišnim knjigama (čl. 3. st. 7. ZC-a).

Pravne osobe koje *ex lege* upravljaju javnim cestama jesu: autocestama upravlja tvrtka Hrvatske autoceste d.o.o. (čl. 81. st. 1. ZC-a), državnim cestama tvrtka Hrvatske ceste d.o.o. (čl. 82. st. 1. ZC-a), a županijskim i lokalnim cestama županijske uprave za ceste (čl. 83. ZC-a), s tim da temeljem ugovora o koncesiji koncesionar stječe pravo građenja i upravljanja autocestom i pojedinim cestovnim objektima na državnoj cesti (čl. 75. st. 1. ZC-a).⁴

Odgovori na pitanja koje pravne osobe upravljaju pojedinim vrstama javnih cesta ključno je za pitanje pasivne legitimacije kod štetnih događaja koji nastanu istrčavanjem divljači iz lovišta na javnu cestu (Jelušić, pristup 2021).

Javna cesta koja prolazi nekim lovištem nije njegov sastavni dio. Takvo stajalište proizlazi iz:

- odredbe čl. 4. ZC-a kojom je normirano što sve čini javnu cestu
- odredbe čl. 4. t. 10. ZL-a 2018. kojom je definirano lovište
- odredbe čl. 11. st. 1. i 2. ZL-a 2018. koja propisuje da granice lovišta moraju biti uočljive i određuju se, ovisno o prirodnoj cjelini, ekološkim, geografskim i drugim uvjetima, obalnim pojasom mora i autocestama koje sprečavaju prirodnu migraciju dlakave divljači, a ako granice lovišta nije moguće odrediti na navedeni način, određuju se željezničkim prugama, županijskim i lokalnim cestama, putovima, vododijelnicama, rijekama ili na drugi način
- stajališta sudske prakse.⁵

2. Normativno uređenje odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač od 6. prosinca 2005. do 17. studenoga 2018.

U čl. 86. st. 3. Zakona o lovstvu koji je stupio na snagu 6. prosinca 2005. (dalje: ZL 2005.) bilo je normirano da *odgovornost za nastalu štetu na divljači snosi vozač ukoliko nije prilagodio brzinu kretanja uvjetima na cesti, odnosno da može pravovremeno postupiti po prometnom pravilu ili znaku, a u protivnom lovoovlaštenik lovišta u kojem je šteta nastala*. Sukladno navedenom normativnom rješenju, valjalo je primarno utvrditi odgovornost vozača prema nekoj od dviju navedenih osnova, a u slučaju da se vozačeva odgovornost nije mogla utvrditi, za štetu je odgovarao lovoovlaštenik.

⁴ Primjeri dionica javnih cesta danih u koncesiju su autocesta Zagreb – Macelj, cestovne oznake A2, čiji je koncesionar tvrtka Autocesta Zagreb Macelj d.o.o. i autocesta Rijeka – Zagreb, cestovne oznake A6, kojom upravlja tvrtka Autocesta Rijeka Zagreb d.d.

⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2070/1992-2 od 16. prosinca 1992., Županijski sud u Varaždinu, Gž-168/2005-2 od 15. veljače 2005. (vidi više u Jelušić, pristup 2021).

Odredbom čl. 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lovstvu koji je stupio na snagu 8. srpnja 2009., izmijenjena je navedena odredba čl. 86. st. 3. ZL-a 2005. na način da je propisano *da odgovornost za nastalu štetu na vozilu snosi vozač ukoliko nije prilagodio brzinu kretanja uvjetima na cesti, tako da može pravovremeno postupiti po prometnom pravilu ili znaku, a u protivnom pravna osoba koja gospodari prometnicom na kojoj je šteta nastala.* Normirano je bilo i to da *iznimno od ove odredbe štetu snosi ovlaštenik prava lova, ako je šteta uvjetovana vršenjem skupnog lova.* Dakle, i nakon modifikacije ZL-a 2005. primarno se utvrđivala vozačeva odgovornost, ali je uvođenjem osobe koja gospodari prometnicom na kojoj je šteta nastala kao subjekta odgovornosti za štetu položaj lovoovlaštenika olakšan. Naime, nakon utvrđivanja vozačeve (ne)odgovornosti, utvrđivala se odgovornost osobe koja gospodari prometnicom na kojoj je šteta nastala, dok je odgovornost lovoovlaštenika postala iznimka ograničena na štetu uvjetovanu vršenjem skupnog lova.

Modificirana odredba čl. 86. st. 3. ZL-a 2005. dokinuta je samo nekoliko mjeseci nakon toga, točnije 29. prosinca 2009., stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim cestama, na način da je odredbom čl. 29. propisano da *na dan stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti odredba ... članka 86. stavka 3. Zakona o lovstvu (Narodne novine br. 140/05 i 75/09).* Istodobno je odredbom čl. 13. u Zakon o javnim cestama dodan novi čl. 32.a, prema kojem *odgovornost za štetu koju na javnoj cesti osobama ili na vozilu prouzroči divljač, snosi:*

- *vozač, ukoliko nije prilagodio brzinu kretanja uvjetima na cesti i nije postupao po prometnom pravilu ili znaku*
- *osoba ovlaštena upravljati javnom cestom prema odredbama ovoga Zakona, ukoliko nije postupala sukladno članku 7. ovoga Zakona*
- *osoba koja gospodari lovištem u skladu s propisima koji uređuju lovstvo, u ostalim slučajevima.*

Prema toj odredbi primarno se utvrđivala odgovornost vozača, zatim sekundarno odgovornost osobe ovlaštene upravljati javnom cestom i konačno, tercijarno, odgovornost osobe koja gospodari lovištem u skladu s propisima koji uređuju lovstvo. Valja istaknuti i to da je ovdje riječ o lošoj zakonodavnoj praksi da se jedan zakon mijenja ili dopunjuje kroz odredbe posve drugog zakona.

Zakon o cestama od 28. srpnja 2011. (dalje: ZC) odredbom čl. 142. dokinuo je važenje Zakona o javnim cestama. Odredbom čl. 50. st. 1. ZC-a izričito je uređena odgovornost po osnovi krivnje (subjektivna ili kulpozna odgovornost) za štetu trećim osobama nastalu na javnoj cesti zbog naleta na divljač. Odredbom čl. 50. st. 2. ZC-a propisano je da *pravna osoba koja upravlja javnom cestom, odnosno koncesionar odgovara za štetu iz stavka 1. ovoga članka nastalu na javnoj cesti ukoliko javna cesta, na zahtjev osobe koja gospodari lovištem, nije označena prometnom signalizacijom i opremom sukladno posebnim propisima.*

Pravno shvaćanje Ustavnog suda o navedenim odredbama deklarirano je u Rješenju broj U-I/6264/2014 od 4. ožujka 2015. *Naime, iz stavka 2. članka 50. ZoCes-a jasno proizlazi da nije riječ ... o pravnom uređenju odgovornosti osoba koje gospodare lovištima (lovozakupnika i lovoovlaštenika) za štetu koja na javnoj cesti bude prouzročena trećim osobama naletom divljači. Riječ je – budući da se radi o odredbi zakona koji uređuje pravno područje javnih cesta – o pravnom uređenju odgovornosti pravne osobe koja upravlja javnom cestom odnosno koncesionara javne ceste za štetu koja na javnoj cesti bude prouzročena trećim osobama naletom divljači. Pravna osoba koja upravlja javnom cestom odnosno koncesionar, na temelju stavka 1. članka 50. ZoCes-a, odgovara za štetu po osnovi krivnje, ukoliko na zahtjev osobe koja gospodari lovištem, javnu cestu ne označi prometnom signalizacijom i opremom sukladno posebnim propisima. Drugim riječima, krivnja pravne osobe koja upravlja cestom odnosno koncesionara može se sastojati samo u propustu da postavi posebnu signalizaciju i znakove koji će sudionike u prometu upozoravati na opasnost od mogućeg naleta divljači ... Odštetna odgovornost osoba koje gospodare lovištima (lovoovlaštenika i lovozakupnika) i načela na kojima se ta odgovornost zasniva nisu predmet uređenja ZoCes-a. Njihova odgovornost – i to kao objektivna odgovornost – uređena je (i nadalje) Zakonom o lovstvu i općim propisima obveznog prava (članci 1063. – 1067. Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine broj 35/05. i 41/08.), a osporenim člankom 50. stavkom 1. ZoCes-a nije derogirana. Osporeni članak 50. stavak 1. ZoCes-a (odgovornost po načelu krivnje) tiče se isključivo odštetne odgovornosti pravne osobe koja upravlja javnom cestom odnosno koncesionara javne ceste. Dakle, Ustavni sud naglašava da je odgovornost za štetu nastalu naletom vozila na divljač normativno bila uređena trima propisima i to Zakonom o lovstvu, Zakonom o cestama i Zakonom o obveznim odnosima (dalje: ZOO).*

Međutim, budući da je odredba čl. 86. st. 3. ZL-a 2005. dokinuta još 29. prosinca 2009. stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim cestama (i da je stupanjem na snagu Zakona o cestama 28. srpnja 2011. prestao važiti Zakon o javnim cestama), proizlazi da se *de facto* radi o uređenju predmetne materije dvama zakonima:

- Zakonom o cestama – kojim je uređena samo odgovornost pravne osobe koja upravlja javnom cestom odnosno koncesionara i to prema kriteriju subjektivne (kulpozne) odgovornosti, ali samo zbog propusta da na zahtjev osobe koja gospodari lovištem postavi posebnu signalizaciju i znakove koji će sudionike u prometu upozoravati na opasnost od mogućeg naleta divljači
- Zakonom o obveznim odnosima – kojim je uređena odgovornost štetnika za štetu od opasne stvari (u ovom slučaju odgovornost lovoovlaštenika za štetu nastalu naletom vozila na divljač) prema strogom objektivnom kriteriju odgovornosti.⁶

⁶ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2070/1992-2, od 16. prosinca 1992.; Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2436/1995-2 od 4. veljače 1999.; Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2449/1990-2 od 27. veljače 1991.

U mjerodavnoj sudskoj praksi više je puta istaknuto pravno shvaćanje prema kojem činjenica da lovište nije dio javne ceste nije ekskulpirala lovoovlaštenika od deliktne odgovornosti.⁷

3. Normativno uređenje odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač nakon 17. studenoga 2018.

Od 17. studenog 2018. na snazi je novi Zakon o lovstvu (ZL 2018.), koji u čl. 80. st. 6. propisuje da za štetu nastalu naletom vozila na divljač odgovara:

- *vozač ako se utvrdi da je upravljao vozilom protivno odredbama propisa kojima je uređeno područje o sigurnosti prometa na cestama i postojećim prometnim znakovima izričitih naredaba*⁸ te
- *lovoovlaštenik na čijem je lovištu nastala šteta ako se utvrdi da je šteta nastala zbog provođenja lova.*

Šteta prouzročena izvođenjem lova je svaka šteta koju su pri provedbi lova prouzročili lovci i lovački psi (čl. 82. t. 4. ZL-a 2018.).

Vlada RH kao predlagatelj u zakonskom je Prijedlogu obrazložila rješenje: *...kao jedna od važnijih mjera koja se ovim Prijedlogom zakona uređuje je sprječavanje šteta od divljači, kako na poljoprivrednim površinama, tako i u prometu. Dosadašnje zakonsko uređenje predmetnog pitanja nije na zadovoljavajući način riješilo problem, te je dovelo do neujednačene sudske prakse, što je u najvećem broju slučajeva rezultiralo dugotrajnim sudskim procesima neizvjesnog ishoda, ali s konačnim ishodom najčešće na štetu ovlaštenika prava lova. Neujednačenom sudskom praksom i dugotrajnim sudskim postupcima, najčešće na štetu lovoovlaštenika, isti su dovedeni u nezavidni položaj suočeni s visokim odštetama i zateznim kamatama, a nezavidnoj situaciji doprinijela je i nezainteresiranost osiguravajućih kuća za osiguravanjem lovišta, odnosno nametanje visokih polica osiguranja. Isto tako, osim šteta na poljoprivrednim površinama značajnu prepreku razvoju lovstva predstavljaju štete u prometu, nastale naletom vozila na divljači. Uvažavajući činjenicu kako cesta nije lovište i kako je na istima ovlaštenik prava lova onemogućen u provedbi mjera kojima bi utjecao na to da do predmetnih šteta ne dođe, već spomenutom neujednačenom sudskom praksom i dugotrajnim sudskim postupcima najčešće na štetu lovoovlaštenika isti su također dovedeni u nezavidni položaj suočeni s visokim odštetama i zateznim kamatama. Nezavidnoj situaciji doprinijela*

⁷ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2070/1992-2, od 16. prosinca 1992.; Županijski sud u Varaždinu, Gž-168/2005-2 od 15. veljače 2005.

⁸ To se ne odnosi na osobu koja je kandidat za vozača u autoškoli, jer (još) nije osposobljena upravljati motornim vozilom, mora postupati prema uputama instruktora vožnje, a osim toga instruktor vožnje je, zbog dvostrukih komandi na vozilu, u mogućnosti upravljati vozilom poput svakog drugog vozača (Čurković, 2007: 185–186).

je i nezainteresiranost osiguravajućih kuća za osiguravanjem lovišta, odnosno namećanje visokih polica osiguranja. Svime navedenim došlo se do izgledne situacije da pod prijetnjom svega navedenoga dođe do mogućeg gašenja mnogih lovačkih udruga i masovnog povrata lovišta, čime bi Ministarstvo i nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave bile suočene s obvezama provedbe mjera za sprječavanje šteta na poljoprivrednim kulturama i značajnim izdacima za naknade za povjeravanje mjera čuvanja lovišta. Predloženim zakonskim rješenjem kojim je predmetno područje jasnije i preciznije uređeno nastoji se sve subjekte u predmetnim postupcima staviti u ravnopravniji položaj s jasnije određenim pravima i obvezama (Ministarstvo poljoprivrede, 2018: 6).

Dakle, ovdje je riječ o odgovornosti lovoovlaštenika ograničenu samo na štetu nastalu zbog provođenja lova, koji slučaj se u praksi iznimno rijetko može pojaviti. Uostalom, i iz obrazloženja Nacrta prijedloga o lovstvu, uočljiva je intencija da se mogućnost odštetne odgovornosti lovoovlaštenika ograniči na minimum. Drugim riječima, u odnosu na dosadašnja normativna rješenja, riječ je o zakonskom uređenju *in favorem* lovoovlaštenika stavljajući ih u neusporedivo povoljniji procesnopravni i materijalnopravni položaj.

S druge strane, zakonodavac je izbjegao izriječkom propisati tko i prema kojem kriteriju odgovara za štetu u slučaju kad ona nije posljedica ni nepravilnog postupanja vozača ni provođenja lova, a koji je slučaj najčešći u praksi. Suprotno stajalištu pojedinih autora (npr. Stokić, pristup 2021), smatramo da u tom slučaju nema mjesta primjeni odredbe čl. 76. st. 2. ZL-a 2018., prema kojoj *u pogledu uzroka i odgovornosti za štetu važe odredbe zakona kojim se uređuju obvezni odnosi, ako ovaj Zakon ne propisuje drugačije*, jer bi se radilo o koliziji odredaba ZL-a 2018. i ZOO-a. Naime, primjena odredaba ZOO-a o odgovornosti štetnika za bilo kakvu štetu od opasne stvari ili opasne djelatnosti (u ovom slučaju od divljači) prema strogom objektivnom kriteriju odgovornosti ionako bi obuhvaćala odgovornost za štetu nastalu zbog provođenja lova. Dakle, ne bi bilo nikakvog razloga izričito ograničavati odgovornost lovoovlaštenika samo na jedan slučaj ako bi na isti način odgovarao u svim drugom slučajevima, niti posebno utvrđivati je li šteta nastala zbog provođenja lova ili zbog nekog drugog uzroka. Konačno, uzimajući u obzir pravilo *lex specialis derogat legi generali* i pravilo *lex posterior derogat legi priori*, u slučaju kolizije odredaba ZL-a 2018. i ZOO-a prednost bi valjalo dati ZL-u 2018. kao posebnom zakonu novijeg nadnevka. Stoga bi u obzir došla primjena odredaba ZOO-a koje nisu u koliziji s odredbom ZL-a 2018., kao što su one o odgovornosti po osnovi krivnje, odgovornosti za drugog, odgovornosti za štetu od opasne stvari ili opasne djelatnosti, popravljanju štete te odgovornosti više osoba za istu štetu.⁹

Ovdje valja dodati i da je unatoč novom zakonskom uređenju odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač još uvijek na snazi odredba čl. 50. ZC-a, koja

⁹ Vidi više u Česić (2021).

uređuje slučajeve odgovornosti pravne osobe koja upravlja javnom cestom, odnosno koncesionara temeljem krivnje (subjektivna ili kulpozna odgovornost), za štetu nastalu na javnoj cesti ukoliko javna cesta, na zahtjev osobe koja gospodari lovištem, nije označena prometnom signalizacijom i opremom sukladno posebnim propisima. Ta odredba unosi dodatnu pomutnju, jer ZL 2018. uređuje samo subjektivnu (kulpoznu) odgovornost lovoovlaštenika i to samo za štetu nastalu zbog provođenja lova prema kriteriju, koja isključuje njegovu odgovornost prema objektivnom (kauzalnom) kriteriju u ostalim situacijama, pa tako i za propust koji se tiče zahtjeva za označavanje javne ceste prometnom signalizacijom i opremom sukladno posebnim propisima. Poglavito stoga što će pravna osoba koja upravlja javnom cestom nastojati izbjeći odgovornost za štetu pravdajući se propustom lovoovlaštenika za koji ovaj ne odgovara.

Uzimajući to u obzir, za štetu nastalu naletom vozila na divljač prema sadašnjem normativnom uređenju mogu odgovarati samo:

- vozač za kojeg se utvrdi da je upravljao vozilom protivno odredbama propisa kojima je uređeno područje o sigurnosti prometa na cestama i postojećim prometnim znakovima izričitih naredaba
- lovoovlaštenik na čijem je lovištu nastala šteta ako se utvrdi da je šteta nastala zbog provođenja lova (čl. 80. st. 6. ZL-a 2018.) te
- pravna osoba koja upravlja javnom cestom, odnosno koncesionar za štetu nastalu na javnoj cesti ukoliko javna cesta, na zahtjev osobe koja gospodari lovištem, nije označena prometnom signalizacijom i opremom sukladno posebnim propisima (čl. 50. st. 2. ZC-a).

4. Pretpostavke odgovornosti za štetu

Da bi nastao odnos odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač moraju se ispuniti i opće pretpostavke izvanugovorne odgovornosti. ZOO ne navodi opće pretpostavke odgovornosti za štetu, a u pravnoj teoriji i sudskoj praksi navodi se da je riječ o sljedećim pretpostavkama koje moraju biti kumulativno ispunjene (Klarić i Vrdriš, 2014: 583–584):¹⁰

- subjekti obveznog odnosa odgovorni za štetu – to su odgovorna osoba (osoba koja je dužna popraviti štetu) i osoba koja je pretrpjela štetu (oštećenik)
- štetna radnja – postupak kojim se oštećeniku nanosi šteta
- nastala šteta – umanjeње nečije imovine (obična šteta), sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist) i povreda prava osobnosti (neimovinska šteta) – (čl. 1046. ZOO-a)

¹⁰ VSRH, Rev-286/2016-5 od 5. veljače 2020., Revt-188/2017-2 od 10. prosinca 2019., Rev-3187/2015-2 od 30. siječnja 2019., Rev-191/2014-3 od 8. siječnja 2019., Rev-2237/2013-2 od 26. rujna 2017., Rev-731/2016-2 od 4. svibnja 2016. itd.

- uzročna veza (kauzalni neksus) – veza između štetne radnje kao uzroka i nastanka štete kao posljedice, koja mora biti neprekinuta i
- protupravnost – djelovanje (činjenje) ili propuštanje kojim je povrijeđen neki pozitivni pravni propis.

Budući da odgovornost za štetu nastalu na javnoj cesti zbog naleta na divljač spada u vrstu subjektivne (kulpozne) odgovornosti za štetu, kod tog odnosa izvanugovorne odgovornosti za štetu, pored općih pretpostavki, potrebna je i krivnja štetnika kao posebna pretpostavka. Subjektivni kriterij odgovornosti za štetu na osnovi krivnje sadržan je u općoj odredbi čl. 1045. st. 1. ZOO-a, prema kojoj je onaj tko drugom prouzroči štetu, dužan istu nadoknaditi, osim ako dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje (ekskulpacija). U takvoj situaciji oštećenik treba dokazati štetnu radnju, štetu, uzročnu vezu i krivnju štetnika. Pri tome se predmnijeva samo obična nepažnja (*culpa levis*) kao najblaži oblik krivnje (čl. 1045. st. 2. ZOO-a),¹¹ dok bi eventualno teže oblike krivnje, namjeru (*dolus*) i grubu nepažnju (*culpa lata*), trebao dokazati oštećenik (Klarić i Vedriš, 2014: 610).¹²

5. Oslobođenje od odgovornosti i doprinos oštećenika vlastitoj šteti

Štetnik koji odgovara prema pravilima subjektivne odgovornosti, može se osloboditi (ekskulpirati) odgovornosti ako dokaže da nije ispunjena koja od potrebnih pretpostavki odgovornosti (posebnih i općih), posebice da je šteta nastala bez njegove krivnje (v. čl. 1045. st. 1. ZOO-a), s obzirom da se obična nepažnja predmnijeva (čl. 1045. st. 2. ZOO-a) (Klarić i Vedriš, 2014: 611). Granica do koje seže subjektivna odgovornost su tzv. slučajne štete. Slučaj je takav događaj koji se, da ga je štetnik predvidio, mogao spriječiti, nasuprot više sile, gdje je riječ o događaju koji i da ga je predvidio, ne bi mogao spriječiti. U slučaju subjektivne odgovornosti za štetu, štetnik ne odgovara za štetu ako je šteta nastala slučajem jer se slučaju ne može pripisati krivnja štetnika.¹³ Međutim, i kada je riječ o nenadanom slučaju, ne može se osnovano na takav slučaj kao razlog oslobođenja od odgovornosti (ekskulpacije) pozivati onaj koji nije postupao u skladu s pravilima (Pavlović, pristup 2021).

Vezano uz problematiku obujma i visine imovinske štete,¹⁴ valja posebno istaknuti iznimku od općeprihvaćenog načela odštetnog prava o potpunoj (integralnoj) naknadi štete iz čl. 1090. ZOO-a, koja postoji u slučaju doprinosa oštećenika vlastitoj

¹¹ Obična nepažnja postoji ako štetnik nije primijenio pažnju koju bi upotrijebio osobito pažljiv čovjek, tj. pažnju dobrog stručnjaka ili gospodarstvenika.

¹² O vrstama krivnje vidi više u Česić (2021: 30–31).

¹³ Pravilo je da slučaj šteti onome kome se dogodio (*casus sentit dominus*) vrijedi samo za slučajeve kada je riječ o subjektivnoj (kulpoznoj) odgovornosti štetnika, ali ne i kada je riječ o objektivnoj (kauzalnoj) odgovornosti.

¹⁴ Detaljno o popravljanju imovinske i neimovinske štete vidi u Česić (2021: 143–266).

imovinskoj šteti iz čl. 1092. ZOO-a i vlastitoj neimovinskoj šteti iz čl. 1106. ZOO-a. Postojanje ili nepostojanje doprinosa oštećenika vlastitoj šteti, kao institutu prema kojem se ne zasniva odgovornost za štetu samog oštećenika, već se uređuje pitanje opsega naknade štete koja mu pripada, u praksi je vrlo često predmet sporova. Oštećenik može pridonijeti nastanku štete na dva načina: svojim radnjama ili propuštanjima pa će ovisno o stupnju odgovornosti u snošenju posljedica te štete sudjelovati u cijelosti ili djelomično (Ćesić, 2021: 181).

Vezano uz pravne posljedice doprinosa oštećenika vlastitoj šteti iz čl. 1092. st. 1. ZOO-a moguće su dvije situacije:

- kad se omjer doprinosa oštećenika može odrediti i
- kad je nemoguće utvrditi koji dio štete potječe od oštećenikove radnje ili propusta.

U prvoj situaciji, sud prethodno utvrđuje visinu prouzročene štete u cjelini, a zatim od tako utvrđene štete treba odbiti iznos razmjern udjelu oštećenika u šteti (u razlomcima, u postotku i sl.), dok u drugom slučaju odgovorna osoba (sud) utvrđuje visinu prouzročene štete u cjelini, ali konačnu (sniženu) naknadu odmjerava prema okolnostima konkretnog slučaja (Ćesić, 2021: 182). Kad je nemoguće utvrditi koji dio štete potječe od oštećenikove radnje ili propusta, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja (čl. 1092. st. 2 ZOO-a).

Postojanje doprinosa oštećenika vlastitoj šteti ne predmnijeva se, već je na štetniku teret dokaza postojanja uzročne veze između neprihvatljivosti oštećenikova ponašanja i nastale štete. To ponajprije iz dva razloga, prvog, što nije opravdano polaziti od toga da se oštećenik s nedovoljnom pažnjom brine o svojim pravnim dobrima jer se time nepotrebno otežava njegov položaj u odnosu prema štetniku, i drugog, što je besmisleno od oštećenika zahtijevati dokazivanje nečega što mu ide na teret (Ćesić, 2021).

6. Prekluzivni rokovi za ostvarenje sudske pravne zaštite

Za štetu nastalu naletom vozila na divljač oštećenici su se dužni u roku od sedam dana od dana nastanka štete pisanim putem obratiti lovoovlašteniku na čijem se području šteta dogodila, s tim da je lovoovlaštenik dužan u daljnjem roku od sedam dana odgovoriti oštećeniku (čl. 82. st. 1. ZL-a 2018.). Nakon isteka navedenih rokova oštećenik je dužan u daljnjem roku od 30 dana predložiti lovoovlašteniku sklapanje sporazuma o naknadi štete, a lovoovlaštenik je dužan na takav prijedlog oštećenika odgovoriti u daljnjem roku od 30 dana te ako dođe do sklapanja sporazuma, taj sporazum predstavlja ovršnu ispravu (čl. 82. st. 2 ZL-a). Nakon isteka svih navedenih rokova i ako ne dođe do sklapanja sporazuma, oštećenik se može obratiti tužbom radi naknade štete nadležnom sudu najkasnije u roku od tri godine od dana nastanka štete. Ako oštećenik nije postupio na opisani način, nadležni sud odbacit će tužbu (čl. 83. st. 3. ZL-a).

Odredbe članka 82. ZOL-a 2018. iznimno su restriktivne i propisani rokovi su prekratki, što će nesumnjivo u praksi dovesti do toga da će oštećenici u brojnim slučajevima zbog različitih subjektivnih (npr. nemogućnost promptne pribave informacije o lovoovlašteniku na području na kojemu je došlo do štete) i objektivnih okolnosti (npr. oštećenik zbog naleta automobilom na divljač pretrpi tjelesne ozljede, hospitaliziran je i tek je po proteku rokova za prijavu štete i predlaganje sporazuma o naknadi štete postao zdravstveno sposoban započeti proceduru iz čl. 82. ZOL-a 2018.) ostati bez obeštećenja (Stokić, pristup 2021).

7. Zaključak

Iako iz dosadašnje judikature nedvojbeno proizlazi da je divljač opasna stvar na odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač, od 17. studenoga 2018. kada je na snagu stupio ZL 2018., više se na odgovornost lovoovlaštenika ne primjenjuju stroga pravila objektivne (kauzalne) odgovornosti, nego pravila o odgovornosti na osnovi krivnje, tj. prema subjektivnom kriteriju (subjektivna ili kulpozna odgovornost). Stoga, novi normativni okvir izvanugovorne odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač uveliko ograničava mogućnost deliktne odgovornosti za štetu, što će u pravnoj praksi i teoriji neminovno prouzročiti različita stajališta i tumačenja. Za očekivati je i brojne slučajeve u kojima ni jedna od potencijalno odgovornih osoba neće biti odgovorna *in concreto*, što bi moglo dovesti do toga da brojni oštećenici neće moći namiriti štetu (Jelušić, 2019: 81).

Smatramo da je ZL 2018. neopravdano propustio izričito urediti odgovornost za štetu u najčešćem slučaju koji se događa u praksi – kad nije bilo nepravilnog postupanja vozača i kada šteta nije nastala zbog provođenja lova. Ovdje se valja složiti s mišljenjem prema kojem bi jedan od mogućih principijelnih i ekonomskopravno uravnoteženih pristupa problematici odgovornosti za štete od divljači koji omogućava ograničavanje odgovornosti lovoovlaštenika i njihovo financijsko rasterećenje, bio uvođenje oborive zakonske presumpcije o doprinosu oštećenika nastanku štete od 50 %, odnosno presumirane podijeljene odgovornosti lovoovlaštenika (i to njegove objektivne odgovornosti kao imatelja divljači kao opasne stvari) s jedne strane i oštećenika (vlasnika cestovnog motornog vozila i/ili vozača) u omjeru od 50 % do 50 % (Stokić, pristup 2021). Uostalom, lovoovlaštenici su u pravilu osigurani od odgovornosti za štetu prema trećim osobama, zbog čega držimo, da ako ih je već trebalo favorizirati, onda to nije bilo potrebno činiti u mjeri većoj od toga. Pri tome bi se nezainteresiranost osiguravajućih društava za osiguravanjem lovišta ili nametanje nerazmjerno visokih premija osiguranja moglo riješiti kroz jedinstvenu policu osiguranja za štetu nastalu od naleta vozila na divljač za područje cijele Republike Hrvatske, koju bi Vlada bila dužna sufinancirati.¹⁵

¹⁵ Vlada Republike Hrvatske je ove godine, preciznije na sjednici održanoj 28. siječnja 2021., donijela odluku na temelju koje će se iznosom od 9,9 milijuna kuna financirati policu osiguranja za štetu nastalu od naleta vozila na divljač u razdoblju od 1. siječnja do 31. ožujka 2021.

Konačno, u sivu zonu odgovornosti za štetu nastalu naletom vozila na divljač svakako treba ubrojiti i propisane prekratke prekluzivne rokove za ostvarenje sudske pravne zaštite, koji će u određenim okolnostima prouzročiti to da se brojni oštećenici neće u praksi uspjeti obešteti. Stoga smo mišljenja da bi te rokove ubuduće trebalo znatno produljiti.

Literatura

1. Crnić, I. 2008. *Odštetno pravo*. Zagreb.
2. Česić, Z. 2021. *Komentar Zakona o obveznim odnosima. Posebni dio, knjiga treća*. Rijeka.
3. Čurković, M. 2007. *Obvezna osiguranja u prometu*. Zagreb.
4. Jelušić, D. *Odgovornost za naknadu štete počinjene od divljači na javnoj cesti – (materijalno) pravne dileme*. <https://www.iusinfo.hr>. 30. travnja 2021.
5. Jelušić, D., 2019. Naknada štete od naleta divljači na vozilo. *Pravo i porezi*, 1/19: 78–81.
6. Jug, J., *Pravni status općih dobara*. <http://www.vsrh.hr>. 19. travnja 2021.
7. Klarić, P. 2003. *Odštetno pravo*. Zagreb.
8. Koch, B. i Koziol, H. 2001. *Unification of Tort law: Strict Liability*. Hag – London – Boston: Kluwer Law International.
9. Magnus, U. 2001. *Unification of Tort law: Damages*. Hag – London – Boston: Kluwer Law International.
10. Pavlović, M. *Izvanugovorna, predugovorna i ugovorna odgovornost za štetu – 1. dio*. <https://www.iusinfo.hr>. 19. travnja 2021.
11. Pichler, D. 2019. Novo stvarnopravno uređenje lovišta. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 40 (1): 481–500.
12. Klarić, P. i Vedriš, M. 2014. *Građansko pravo*. Zagreb.
13. Stokić, M. *Odgovornost za štete od divljaci prema novom Zakonu o lovstvu*. <https://informator.hr>. 28. travnja 2021.
14. Šporčić, I. 2014. Odgovornost za štetu nastalu na javnoj cesti zbog naleta na divljač. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 5 (1): 109–114.
15. Vizner, B., 1978. *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*. I Opći dio: *Osnove obveznih odnosa*, 2. knjiga. Zagreb.

Pravni propisi

- Zakon o cestama. *Narodne novine*, 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14 i 110/19.
- Zakon o javnim cestama. *Narodne novine*, 180/04, 138/06, 148/08, 38/09 i 124/09.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim cestama. *Narodne novine*, 153/09.
- Zakon o lovstvu. *Narodne novine*, 140/05.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lovstvu. *Narodne novine*, 75/09.
- Zakon o lovstvu. *Narodne novine*, 99/18, 32/19 i 32/20.
- Ministarstvo poljoprivrede. 2018. *Nacrt prijedloga Zakona o lovstvu*.
- Zakon o obveznim odnosima. *Narodne novine*, 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18.
- Zakon o obveznim osiguranjima u prometu. *Narodne novine*, 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 i 152/14.

Zakon o sigurnosti prometa na cestama. *Narodne novine*, 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19 i 42/20.

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. *Narodne novine*, 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12 i 152/14.

Zakon o zemljišnim knjigama. *Narodne novine*, 63/19.

Odluka o razvrstavanju javnih cesta. *Narodne novine*, 81/21.

Uredba o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta. *Narodne novine*, 24/12.

Odluka o dodjeli sredstava za financiranje police osiguranja za štetu nastalu od naleta vozila na divljač u 2021. godini. <https://vlada.gov.hr>. 30. travnja 2021.

Sudska praksa

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE, Rev-286/2016-5 od 5. veljače 2020., Revt-188/2017-2 od 10. prosinca 2019, Rev-3187/2015-2 od 30. siječnja 2019., Rev-191/2014-3 od 8. siječnja 2019., Rev-2237/2013-2 od 26. rujna 2017., Rev-731/2016-2 od 4. svibnja 2016., Rev 2070/1992-2, od 16. prosinca 1992., Rev 2436/1995-2 od 4. veljače 1999., Rev 2449/1990-2 od 27. veljače 1991., Rev-2070/1992-2, od 16. prosinca 1992.

ŽUPANIJSKI SUD U VARAŽDINU, Gž-168/2005-2 od 15. veljače 2005.

Grey areas of damage liability for wildlife vehicle collision – *de lege lata* and *de lege ferenda*

Abstract

The increase in the number of motor vehicles and the growing network of roads inevitably lead to an increase in damages caused by vehicles crashing into wild animals. The existing normative regulation puts hunting licensees *ab initio* in a much more favorable procedural and substantive legal position than was the case with preceding legal solutions. In the same way, drivers, *argumentum a contrario*, are in a less favorable and more demanding procedural and substantive legal position. The legislator leaves many gray areas to the courts, who should in such circumstances interpret vague provisions and fill legal gaps. In this paper, the authors seek to determine which gray areas are exempt from contractual liability for damages caused by wildlife vehicle collision, and to propose possible normative solutions *de lege ferenda* for their elimination.

Keywords: liability for damage caused by wildlife vehicle collision, wild animals, hunting ground, public road, normative regulation, fault-based liability for damage, presumptions of liability